

The background of the slide is a photograph of a large crowd gathered in a park-like setting. In the background, a tall, historic church tower with a clock face is visible against a blue sky with scattered white clouds. The crowd in the foreground is dense, and there are green umbrellas and trees interspersed among them.

Samen bouwen aan onze toekomst

Verkiezingsprogramma Bossche VVD
2022 – 2026

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Een stad waar het fijn leven is.....	4
2.1	Waar je goed en betaalbaar kunt wonen	4
2.2	Waar we de wijk groen en leefbaar houden	6
2.3	Waar vervoer van A naar B vlot gaat	7
2.4	Vol slimme en duurzame oplossingen	8
2.5	Waar de leefbaarheid van dorpen en wijken centraal staat	10
3.	Een bloeiende lokale economie	12
3.1	Waar ondernemers de ruimte krijgen.....	12
3.2	Waar culturele en cultuurhistorische voorzieningen zijn voor alle leeftijden.....	13
3.3	Waar zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan.....	14
3.4	Waar iedereen mee doet en integreert	15
4.	Een veilige stad.....	16
4.1	Waar we veilig zijn en ons veilig voelen	16
4.2	Waar criminaliteit wordt aangepakt.....	17
5.	Waardevol samenleven.....	18
5.1	Waardig oud worden met zorg en voorzieningen dicht bij huis	18
5.2	Oog voor elkaar en midden in de samenleving staan.....	19
5.3	Waar kinderen fijn en veilig op kunnen groeien, ook als het even tegenzit.....	20
5.4	Waar onderwijs een goede start biedt.....	20
5.5	Waar we gezond zijn, sporten en bewegen.....	21
6.	Een energieke gemeente die klaarstaat voor de Bosschenaren	23
6.1	Waar het belang van de Bosschenaren voorop staat.....	23
6.2	Waar we onze krachten bundelen voor slimme oplossingen	24
6.3	Waar we verstandig met ons geld omgaan	25
6.4	Data en digitalisering	26
7.	Een bruisende stad die bezoekers van buiten aantrekt.....	28

1. Inleiding

De Bossche VVD bouwt aan het 's-Hertogenbosch van morgen. Dat doen wij met een grote en enthousiaste groep aan kandidaten en campaigners en met een inhoudelijk verhaal waarin wij vertellen hoe wij de komende jaren willen bouwen aan de toekomst. Daarbij kan dit verkiezingsprogramma nooit antwoorden geven op alle vragen die de komende vier jaar op de politiek af komen, daarvoor verandert de wereld te snel. Wel geven we een denkrichting waarop we toekomstige vraagstukken beoordelen en geven we concrete en praktische oplossingen voor de problemen van vandaag en om de kansen van morgen te grijpen.

Kansen bieden en verantwoordelijkheid nemen

Met dit verkiezingsprogramma markeren we onze positie als liberale volkspartij. We zijn Bosschenaren die midden in de samenleving staan en weten wat de zorgen en uitdagingen van de gewone Bosschenaar zijn. Wij zijn mensen die vooruit kijken en ontwikkelingen als kans zien. Wij geloven dat ook onze kinderen het beter gaan hebben. Wij nemen verantwoordelijkheid. De toekomst van de Bosschenaar is te belangrijk om aan de kant te blijven staan en alleen maar te roepen.

Als liberalen werken we aan een samenleving, waarin mensen vrij zijn en uit hun leven halen wat ze er uit willen halen. Mensen maken zelf keuzes en zijn onderdeel van een samenleving; ze moeten elkaar kunnen corrigeren en kunnen ondersteunen. We willen dat mensen midden in de samenleving staan doordat ze als speler en vrijwilliger actief zijn bij een sportclub, cultureel actief zijn door een festival of museum te bezoeken en oog hebben voor elkaar. Op die manier kan zowel het individu als het collectief zich ontwikkelen. Zo nemen verantwoordelijkheid voor elkaar.

De Bossche VVD maakt geen onderscheid tussen mensen. Niet op afkomst, gender of andere eigenschap die in de samenleving tot een onderscheid kan leiden. De laatste jaren zien we een trend van correctheid, het 'woke' zijn en de 'cancel'-cultuur. De Bossche VVD doet daar niet aan mee. Mensen moeten met respect behandeld worden, hoe of wie ze zich ook voelen. Daarbij laten we niet een kleine meerderheid de rest van de samenleving opleggen wat wel en niet acceptabel is. We blijven gewoon nadenken en verstoppen onze geschiedenis niet. We leggen die wel uit, juist omdat we van onze geschiedenis moeten leren.

Een sterke overheid

We staan voor een sterke overheid die uitgaat van de kracht van het individu. De gemeente moet zorgen voor woningbouw met voldoende parkeerplaatsen, zorgen dat mensen zich soepel en snel kunnen verplaatsen, werken aan veiligheid en goede zorg. We voorkomen dat mensen in de problemen komen en vangen degenen op die in moeilijkheden komen. Dat hoeft weinig spectaculair te zijn, gewoon goed je werk doen als overheid is voldoende. Aan de andere kant mag de gemeente op het gebied van evenementen, toerisme en economie meer uitpakken. Juist daar moeten we laten zijn hoe innovatief en creatief we zijn en welke kwaliteit we in huis hebben.

Kiezen voor kwaliteit en innovatie

De Bossche VVD is de partij van en voor ondernemers en we bouwen aan een moderne economie met nieuwe banen. Daarom investeren we in innovatie door ontmoeting en creatieve samenwerkingen mogelijk te maken via concepten als Grasso, Jamfabriek en de Gruyterfabriek. We beschikken over een breed onderwijsaanbod. Studenten die vanuit hun studie een onderneming beginnen helpen we.

Bedrijventerreinen krijgen een upgrade. Ook Heesch-West wordt als bedrijventerrein verder ontwikkeld. Hierdoor kunnen we scherp sturen op kwaliteit en welke bedrijven we hier willen hebben.

De Bossche binnenstad is een grote economische motor, maar stilstand is achteruitgang. Daarom blijven we werken aan een kwalitatief hoogstaande binnenstad waar bezoekers positief verrast worden. We zetten een stip op de horizon, namelijk 2029. In dat jaar willen we het beleg van de Linie 1629 herdenken door een breed aanbod aan (culturele) evenementen. Met die stip op de horizon kunnen we focus aanbrengen in onze meerjarenplannen en investeringen. De komende jaren gebruiken we om met de culturele sector, de toeristische sector en ondernemers te werken aan de randvoorwaarden zodat er arrangementen, voorstellingen en voorzieningen zijn die bezoekers uitnodigen voor meerdaags toerisme.

Zakelijk met een sociaal hart

Soms ervaren mensen tegenslag en hebben ze ondersteuning of zorg nodig. Dan zijn wij er voor hen. We willen passende zorg, waarbij gekeken wordt welke vorm van zorg de minste impact heeft op het gewone leven van degene die zorg nodig heeft. Bij de jeugd zien we nog teveel dat een uitdaging in de opvoeding tot een indicatie voor begeleiding of jeugdzorg leidt. We willen naar minder labels en meer verantwoordelijkheid voor de ouder bij het opvoeden van kinderen.

Ons streven is om mensen die zorg nodig hebben of een uitkering krijgen zo goed mogelijk te helpen naar een situatie dat zij die overheidssteun niet meer nodig hebben. Zo houden we onze financiën op orde, zodat we geld blijven houden voor het voorkomen van en het aanpakken van problemen.

Letterlijk bouwen aan de toekomst

De titel van ons programma is 'Samen bouwen aan onze toekomst' en bouwen willen we letterlijk gaan doen. De woningnood pakken we aan door meer te bouwen en door gericht te bouwen voor starters en de middenklasse die nu geen betaalbaar huis kunnen vinden. Daarom willen we minder papierwerk voor bouw aanvragen, kortere procedures en meer locaties ter beschikking stellen.

Ralph Geers, Lijsttrekker Bossche VVD 2022

2. Een stad waar het fijn leven is

2.1 Waar je goed en betaalbaar kunt wonen

Een huis is een thuis. De plek waar je je veilig en prettig wilt voelen. Wij willen dat onze inwoners op ieder moment in hun leven het juiste huis kunnen vinden. Een huis dat je kunt aanpassen aan de levensfase waarin je je bevindt. Maar de realiteit is dat die ambitie nu niet voor iedereen bereikbaar is. We staan dus voor de opgave om meer en sneller te bouwen, starters een eerlijke kans te geven en tegelijkertijd de leefbaarheid hoog te houden. 's-Hertogenbosch scoort hoog in de woonwaardering van de bewoners. Dat willen we zo houden. We zullen dus scherpe keuzes moeten maken om een balans te vinden tussen woningen, bedrijvigheid, natuur en voorzieningen. We kunnen de beperkte vrije vierkante meters maar één keer inzetten.

Daarom benoemen we het bouwen van huur- en koopwoningen voor starters en jonge gezinnen als onze prioriteit. Het gemeentelijke beleid is om in 2030 10.000 extra woningen gebouwd te hebben. Dat kan en moet sneller. Daarom willen wij dat dit aantal al binnen zes jaar bereikt wordt. Om dit te bereiken geven we snel gronden uit, verkorten we procedures en beperken we de hoeveelheid papier die iemand aan moet leveren voor een bouwplan. Als Bossche VVD willen we in de huidige bebouwde omgeving gebouwen transformeren naar woningen. Aangezien we ook groen en ruimte in de wijken willen, ontkomen we er ook niet aan om naar nieuwe locaties in het buitengebied te kijken.

- ▶ We stellen ruimte ter beschikking om veel te kunnen bouwen, zowel voor ontwikkelaars als voor mensen zelf via collectief particulier ondernemerschap (CPO). Ook doen we alles wat mogelijk is om speculatie tegen te gaan, zoals het invoeren van een zelfbewoningsplicht, zodat woningen ook beschikbaar blijven voor de Bosschenaar.
- ▶ De VVD pleit voor een ambtelijke werkgroep die wekelijks een uur bij elkaar komt om de voorbereiding van een besluit snel te laten plaatsvinden. Hier zitten bijvoorbeeld planologen, verkeersdeskundigen en ecologen aan tafel, zodat vragen snel beantwoord kunnen worden, en zonder dat een dossier weken op iemands bureau kan blijven liggen. Ook breiden we de ambtelijke capaciteit uit en verlagen we de hoeveelheid informatie en onderzoeken die initiatiefnemers aan moeten leveren.
- ▶ Om meer woningen op de beperkte beschikbare ruimte te kunnen bouwen roepen we ontwikkelaars op om meer de hoogte in te bouwen, maar wel passend bij het Bossche stadsbeeld. Op een aantal plekken in de gemeente past het om tot 60 meter hoog te bouwen, hier moet dan ook gebruik van gemaakt worden.
- ▶ De gemeente gaat actief in gesprek met eigenaren van leegstaande kantoorgebouwen om die gebouwen geschikt te maken voor woningen.
- ▶ Dorpen hebben een eigen karakter, extra woningbouw is nodig om de voorzieningen in een dorp beschikbaar te houden en jongeren ook de kans op een woning in hun eigen dorp te geven. De

woningbouw moet wel bij het karakter van het dorp passen, dus we willen geen hoge flats die niet aansluiten bij bestaande bouw. Te dichte bebouwing mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid en kwaliteit in de wijken en kernen. Dit geldt óók voor de bouwlocaties rondom station Oost, het laatste deel van de Groote Wielen, het EKP-terrein en rondom de Tramkade.

- ▶ Door meer te bouwen in het middensegment pakken we doorstroming aan bij zowel sociale huur en vrije huur als bij koopwoningen. Hierdoor maken we woningen beschikbaar voor leraren, politieagenten en andere hardwerkenden die moeite hebben om met hun inkomen in de op hol geslagen woningmarkt een plek in onze gemeente te vinden.
- ▶ Wonen kan in verschillende vormen, zoals een tiny house, woningsplitsing of in het geval van mantelzorg een kleine woning in de achtertuin (kangoeroewoningen). We willen dat de gemeente hier actief aan meewerkt. Met minder beperkende regels helpen we starters op weg en kunnen ouderen in een vertrouwde omgeving bij hun kinderen kunnen blijven wonen.
- ▶ We wijzen ouderen op de mogelijkheid om te verhuizen van een eengezinswoning naar een levensloopbestendig appartement. Hiermee voorkomen we kosten aan woningaanpassingen en komen er grondgebonden woningen vrij voor jonge gezinnen. Ook kijken we naar mogelijkheden om een persoonsgebonden tijdelijke wooneenheid achter de bestaande woning te plaatsen bij ouderen die nog wel gezond zijn (in aanvulling op de tijdelijke woningen in het kader van mantelzorg), ook dit zorgt dat een huis beschikbaar komt voor gezinnen.
- ▶ Met woningbouwcorporaties maken we afspraken om scheefwonen te voorkomen en doorstroming te stimuleren. Zo moet iemand die al jarenlang in een sociale huurwoning woont en in die jaren meer is gaan verdienen de mogelijkheid krijgen om zijn huis te kopen. Dan hoeft die persoon niet te verhuizen, voorkomen we scheefwonen en de corporatie kan met de verkoopopbrengsten een nieuwe sociale woning bouwen voor andere mensen.
- ▶ Strengere handhaving op het illegaal doorverhuren van sociale huurwoningen is hard nodig. De woningen die hierdoor vrij komen gaan naar mensen die op de wachtlijst staan.
- ▶ We zorgen voor tijdelijke huisvesting voor statushouders, maar schaffen hun voorrangspositie bij sociale huurwoningen af. Hierdoor komen zij net als iedere andere Bosschenaar gewoon op de wachtlijst. Voor de tijdelijke huisvesting kijken we naar snelle oplossingen als container- en prefabwoningen.
- ▶ We realiseren extra tijdelijke woningen om de hoogste druk te verlichten, zoals in De Groote Wielen en de Noordoosthoek waar bijna 300 tijdelijke woningen gebouwd worden. Bij het plaatsen van tijdelijke woningen hebben we oog voor leefbaarheid in de omgeving, door keuzes te maken in aantal, doelgroep en opstelling. Tijdelijke woningen mogen bouwplannen niet vertragen.
- ▶ Bij nieuwe bouwontwikkelingen moet eerst gekeken worden naar de bereikbaarheid en verkeersafwikkeling in het gebied, alvorens invulling te geven aan het bouwplan in dat gebied.
- ▶ We maken flexibiliteit in het bestemmingsplan mogelijk, zodat winkels omgezet kunnen worden naar woningen of dat er een maatschappelijke functie toegevoegd kan worden. Gemengde functies in bestemmingsplannen kunnen daarmee zorgen voor een leefbare stad. Vanwege de impact op de omgeving wordt die ruimte niet standaard gegeven voor horeca en zwaardere zorg.
- ▶ Bij nieuwe bouwontwikkelingen in onze historische binnenstad en dorpskernen staat de kwaliteit van het nieuwe ontwerp voorop, zodat het nieuwe gebouw past bij de uitstraling van de binnenstad.
- ▶ We willen een sterkere regie op gebiedsontwikkeling. Ondernemers die hun nek uitsteken om een gebied (opnieuw) te ontwikkelen, dienen te worden gefaciliteerd. Wel stellen we voorwaarden om te zorgen voor een nóg mooiere, groenere én duurzamere stad. Bijvoorbeeld door meer betaalbare woningen voor studenten en starters met groene beplanting mogelijk te maken.

2.2 Waar we de wijk groen en leefbaar houden

We wonen allemaal graag in een buurt, dorp of wijk waar we ons thuis voelen. Een wijk die groen, schoon en veilig is. Waar buuren met elkaar een bijdrage leveren aan het onderhoud van de straat, maar ook aan het schoonhouden van de eigen tuin, balkon en straat. We werken al jaren samen met burgers en partners om onze leefomgeving aantrekkelijker te maken, van buurtgericht werken tot grote projecten van wonen in het groen zoals Haverleij en met initiatieven zoals de 'groene vingers' in de Maaspoort, het Kanaalpark en het verbinden van diverse ecologische verbindingzones. Daar gaan we mee door. Dat samenwerken met bewoners kan worden verbeterd door omwonenden inspraak te geven bij het kiezen van passende bouwstijl en uitstraling. Dit geldt overigens óók voor kunst in de openbare ruimte.

Tevens willen we zorgen voor meer groen in de stad door bijvoorbeeld de tijdelijke bomen op de Parade straks elders in de stad neer te zetten, het zogenaamde Tegelwippen uit te breiden en alle daken van bushokjes te voorzien van (groen) mos. Zo maken we van 's-Hertogenbosch de meest duurzame én groene stad van Nederland!

- ▶ Natuur is belangrijk en verdient bescherming. Maar we realiseren ons dat ruimte schaars is. Daarom blijven we kritisch kijken wat haalbaar en realistisch natuurbeleid is, met een juiste balans tussen wonen, ondernemen en recreatie.
- ▶ We willen meer groene plekken met bomen en planten in de kernen en de stad met haar wijken, hoe klein dan ook. Een stenen omgeving is al snel opgefleurd met vergroening, een struik of plantenbak. Zo zorgen we voor een omgeving die klimaatbestendiger en koeler is. Daarom stimuleren we het realiseren van geveltuintjes.
- ▶ Bij het onderhoud van groen werken we zoveel mogelijk samen met inwoners. Initiatieven van bewoners en organisaties om de eigen straat of buurt te vergroenen en onderhouden worden van harte aangemoedigd.
- ▶ Inwoners kunnen afval zo goedkoop mogelijk kwijt. We zien afval als grondstof en streven zoveel mogelijk naar hergebruik en recycling. We zetten ons in voor een systeem waar afval achteraf wordt gescheiden. Dit voorkomt dat mensen hun tuin vol hebben staan met containers en de machines kunnen de soorten afval snel en goed scheiden.
- ▶ Hondenpoep, zwerfvuil, vuilnis rondom afvalcontainers, graffiti en andere overlast worden aangepakt en vernielingen snel hersteld. De kosten hiervan worden zoveel mogelijk verhaald op de veroorzaker.
- ▶ De gemeente zoekt de samenwerking op met waterschappen en andere partijen om wateroverlast te helpen voorkomen en maatregelen te nemen om gevolgen van hitte en droogte op te vangen. Zowel bij bouwplannen, als weg- en natuuronderhoud wordt rekening gehouden met bodem en waterbeheer: beter vasthouden van water, tegengaan van verspilling en stimuleren van het hergebruik van water. Stimuleren van groene daken, regentonnen en andere vormen van waterberging gaat door.

- ▶ Bij het aanleggen van een nieuw rioolstelsel scheidt de gemeente regenwater van huishoudelijk afvalwater, dit voorkomt wateroverlast, vergroot de afvoercapaciteit en beperkt de kosten voor de zuivering van het water. Ook het afkoppelen van regenwaterafvoer wordt gestimuleerd. Zo stimuleren we hergebruik van water en gebruiken we minder
- ▶ Niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren dient de gemeente prettig te zijn. We spannen ons er daarom voor in om het leefklimaat van dieren zo goed mogelijk te maken. Dat betekent groen en ruimte voor dieren, veilige uitlaatplekken en het wegnemen van hindernissen voor de dierenambulance.

2.3 Waar vervoer van A naar B vlot gaat

We verplaatsen ons allemaal voortdurend. We gaan naar het werk, bij vrienden en familie op bezoek of wandelen een rondje in onze buurt om de hond uit te laten. Hoe we ons ook verplaatsen: het is fijn om zonder al te veel gedoe van A naar B te komen. Dat de doorstroming goed is, je niet ergens in de file staat om de stad uit te komen en je te laat bent bij je afspraak. Verkeersveiligheid heeft onze prioriteit. We richten onze straten en wijken, in het bijzonder in de buurt van scholen en sportclubs, veilig in. Dat doen we in samenwerking met de scholen en clubs, de politie, gemeentelijke handhavers, ouders en buurtbewoners.

- ▶ Het is belangrijk dat onze reistijd niet langer is dan nodig. Daarom werken we aan goede doorstroming van het verkeer, voor fiets, auto en ov. Door verschillende vormen van vervoer beter op elkaar aan te sluiten, komen we sneller aan op onze bestemming. Ook voorkomen we daarmee onnodige uitstoot door files. Vooral bij nieuwbouwlocaties verdient de bereikbaarheid de aandacht. Maar ook bij bestaande knelpunten in het Paleiskwartier, de Maaspoort en het centrum van Rosmalen zorgen we voor praktische oplossingen.
- ▶ De ontwikkelingen bij het EKP-terrein en de Kop van 't Zand hebben een grote invloed op het verkeer. Voordat besluiten over de Diezebrug en het eventueel doortrekken van de Vogelstraat genomen worden moet er een gedegen visie op het autoverkeer komen, vanaf de kruising Orthenseweg/Aartshertogenlaan tot aan de Brugstraat en de Oranje Nassaulaan. Dat de Diezebrug toe is aan groot onderhoud en/of renovatie lijkt zeker. De Bossche VVD wil dat dit dan wordt uitgevoerd met respect voor de bestaande omgeving: het Werfpad met z'n karakteristieke bomenrijen en het recent gerenoveerde gezondheidsbedrijvencentrum worden niet opgeofferd. Ook voor de woningen tussen Citadellaan en Orthenseweg en het gebouw van de roeiclub moet daar plaats blijven.
- ▶ Op veel plekken in de stad is het lastig om dichtbij huis te parkeren. Door te kijken naar een juiste balans tussen woongenot en groen, kijken wij hoe we voldoende parkeergelegenheid kunnen realiseren. Een auto is tenslotte vaak geen keuze, maar hoognodig om op het werk te komen. Ook bijvoorbeeld mantelzorgers hebben de auto nodig.

Bij nieuwbouw streven we naar parkeren op eigen terrein, waarbij we leegstaande parkeerterreinen bij hoogbouw of bedrijven open willen stellen om de parkeerdruk in de omgeving te verlichten.

- ▶ In het vinden een balans tussen woongenot en het bezoek aan de binnenstad zullen verschillende mogelijkheden naast elkaar moeten bestaan. Parkeren voor bezoekers en parkeren voor bewoners benaderen we als twee aparte vragen. Voor bezoekers van bijvoorbeeld winkels, horeca, Huis073, musea, theater blijven we de mogelijkheid bieden om in de binnenstad te parkeren. De parkeergarages Wolvenhoek, Arena en St. Josephstraat als de binnenste ring voor bezoekers. Garage Sint-Jan en een nieuw te bouwen garage ten noorden van de binnenstad, zoals opgenomen in de plannen voor het Gasthuiskwartier, vormen de middelring. De transferia in iedere windrichting tenslotte zijn de goedkoopste buitenring. Met deze benadering blijft de stad bereikbaar en aantrekkelijk voor iedere portemonnee. Voor bewoners behouden we de parkeermogelijkheden in de parkeergarages en behouden we het parkeren op straat.
- ▶ Of het nu met een 'gewone' fiets, een elektrische fiets of een ander nieuw vervoersmiddel is: onze inwoners kunnen zich prettig en veilig door de gemeente 's-Hertogenbosch bewegen. Deze ontwikkelingen vragen om fietspaden en wegen die worden ingericht op de toekomst, waarbij veiligheid en doorstroming centraal staan. Bij ov-knooppunten en transferia plaatsen we voldoende stallingen en creëren we mogelijkheden voor het gebruik van deelvoertuigen.
- ▶ Het openbaar vervoer en voorzieningen zoals de seniorenbus, buurtbus en regiotaxi zijn goed toegankelijk. Stations zijn aangepast, zodat mensen met een beperking ook kunnen instappen.
- ▶ We stimuleren dubbelgebruik van parkeerterreinen en parkeergarages. Door slimme afspraken te maken kunnen we de parkeergarages en parkeerterreinen gebruiken voor het bereiken van voldoende parkeerplaatsen voor bewoners en bezoekers.
- ▶ De opbrengsten van parkeervergunningen en parkeerkosten worden gebruikt voor een goede bereikbaarheid van de stad, inclusief onderhoud van bestaande parkeerplaatsen. Niet om andere kostenposten te dekken.
- ▶ De binnenstad blijft ook toegankelijk voor autoverkeer. We helpen winkeliers door duidelijke afspraken te maken over parkeerbeleid. Denk bijvoorbeeld aan laden en lossen of het transferiabeleid. We zoeken een definitieve plek voor het transferium bij de Vliert, waarbij andere bestemmingen op de huidige locatie onderzocht worden.
- ▶ De gemeente communiceert tijdig en duidelijk naar inwoners over onderhoud aan wegen en wegafsluitingen. Daarbij geldt dat we onderhoud zoveel mogelijk in één keer proberen te doen, om overlast te beperken. Daarbij is helder wat de alternatieve route is. Zo voorkomen we 'zoekverkeer'.
- ▶ Vanuit Rosmalen, Empel en de Groote Wielen zijn er opstoppen om op werkdagen de autosnelweg te bereiken. Om dit op te lossen starten we snel met het beter ontsluiten van de die dorpen. Daarbij anticiperen we op de woningbouw die er de komende jaren plaats gaat vinden en zoeken we naar een veilige route die de Kruisstraat ontziet en Rosmalen en de Groote Wielen ontsluit en de bereikbaarheid vergroot.

2.4 Vol slimme en duurzame oplossingen

Om verantwoordelijkheid te nemen voor de toekomst werkt ook onze gemeente naar het klimaatneutraal zijn in 2050; dat is geen makkelijke opgave. Het vraagt veel aanpassingen, het verandert ons landschap en er is veel innovatie nodig om die ambitie te halen. Wij gaan op zoek naar een balans tussen duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving. Duurzaamheid biedt kansen voor economische groei en een fijne en leefbare stad. Wij blijven aangesloten bij het landelijk Klimaatakkoord waarin het streven is dat zoveel mogelijk inwoners mede-eigenaar zijn van duurzame initiatieven. Het begint steeds met isoleren en energiebesparing en zo mogelijk zelf energie opwekken.

Alles wat we namelijk niet verbruiken hoeven we ook niet op te wekken op een plek die de omgeving raakt. De verandering naar een duurzame samenleving moet wel op een betaalbare manier voor gewone gezinnen en ondernemers. Door dit op een slimme manier aan te pakken, kunnen we ons leven zoveel mogelijk blijven leiden zoals we zelf willen en blijft onze stad prettig om te wonen.

- ▶ De energietransitie en verduurzaming bieden grote kansen voor het stimuleren van innovatie en werkgelegenheid. De gemeente voert actief beleid om deze nieuwe sectoren te steunen, hiermee voegen we nieuwe werkgelegenheid toe in onze gemeente. We kopen circulair en duurzaam in bij onze lokale ondernemers, tenzij dat echt niet mogelijk is.
- ▶ In het kader van duurzaam wonen willen we waar kansrijk de bouw met hout stimuleren, dit heeft een veel kleinere impact op de stikstofuitstoot.
- ▶ We stimuleren milieubewust ondernemen, met een grote rol voor de lokale opwekking van duurzame energie. Denk hierbij aan ontwikkelingen zoals; de warmte- en koude opslag (WKO-installatie) in Paleiskwartier, de innovatieve biogasinstallatie Treurenburg en de ontwikkeling van nul-op-de-meter woningen.
- ▶ We gaan ons in toenemende mate richten op het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven. Bewoners en bedrijven kijken naar de eigen mogelijkheden en waar nodig worden ze daarin ondersteund. Samen met bewoners en gebouweigenaren maken we per wijk een plan voor de verduurzaming van woningen en bouwprojecten, waarbij betaalbaar wonen het uitgangspunt is.
- ▶ Duurzaam opwekken van energie moet in een goede mix van maatregelen. We vragen het Rijk om tempo te maken met kernenergie en wind op zee, zodat we in onze leefomgeving zo min mogelijk zonnepanelen of windmolens hoeven te plaatsen. De opgave die na zonnepanelen op daken en het besparen van energie over blijft, realiseren we met zo min mogelijk impact op de omgeving. We plaatsen windturbines altijd tenminste op 1 km afstand van woongebieden en de vergunning geldt voor maximaal 25 jaar. We hanteren de strengste normen ter bescherming van de omwonenden, verwachten dat de omwonenden mee kunnen profiteren van opbrengsten en zorgen voor een goede ruimtelijke inpassing van de turbines.
- ▶ Voordat een wijk overgaat op een andere energievoorziening dan gas, zorgen we ervoor dat inwoners een betaalbaar alternatief aangeboden krijgen. Denk bijvoorbeeld aan slimme energienetwerken, waarbij huishoudens overtollige duurzame energie onderling kunnen delen. Het gasnetwerk behouden we voor de toekomst, wanneer waterstof of groen gas toegankelijk zijn.
- ▶ We maken het zo gemakkelijk mogelijk om laadpalen voor elektrische auto's aan te vragen op openbare parkeerplaatsen, door procedures simpeler te maken.

- ▶ We stimuleren het plaatsen van zonnepanelen op daken, vooral van bedrijfsgebouwen. Belemmeringen in bouwvoorschriften zullen we wegnemen.
- ▶ Wij streven naar innovatieve ideeën voor het toepassen van zonnepanelen en windparken in de leefomgeving. Daarbij vormt multifunctioneel ruimtegebruik het vertrekpunt om natuur, recreatie, landbouw, en duurzaamheid te integreren. Denk hierbij aan het toepassen van energietuinen en zonnepanelen op geluidsschermen.

2.5 Waar de leefbaarheid van dorpen en wijken centraal staat

's-Hertogenbosch is een prachtige gemeente om te wonen, met wijken en dorpen die ieder een uniek karakter kennen. Een prettige leefomgeving vraagt om meer dan prettige huizen, veilige straten, een goede infrastructuur en voldoende groen. Steeds meer gebeurt lokaal. Dat vraagt om meer aanwezigheid in de wijken van wijkagenten, ondersteuners en zorgverleners. De Bossche VVD investeert in krachtige sociale wijken en dorpen waar we ontmoeten, naar elkaar luisteren en zo elkaar helpen. Zo zijn we samen 's-Hertogenbosch!

- ▶ Iedere buurt en dorp verdient een plek dichtbij om samen te komen. Dat kan in buurthuizen of sociaal-culturele centra, maar via medegebruik ook bijvoorbeeld in scholen en sportaccommodaties. Samen met de inwoners bepalen we welke accommodaties per buurt of dorp beschikbaar worden gesteld.
- ▶ Subsidies moeten gericht zijn op het realiseren van haalbare en - zo mogelijk - meetbare maatschappelijke doelstellingen. De gemeente denkt bij een aanvraag altijd mee met het plan, maar aanvragers komen alleen in aanmerking voor subsidie bij financiële nood. Als een initiatief meerdere jaren een bewezen aanvulling voor de gemeenschap is, verdient het zekerheid door meerjarige subsidie.
- ▶ Het wijk- en dorpsbudget is een uitstekend instrument om initiatieven van inwoners mogelijk te maken en te betrekken bij hun eigen buurt. De Bossche VVD investeert in de bekendheid van het budget en geeft wijken meer mogelijkheden voor besteding van het budget, zoals verkeersaanpassingen of veiligheidsmaatregelen.
- ▶ Een leefbare gemeente wil ook zeggen dat de omgeving schoon, heel en veilig is. De gemeente zorgt voor voldoende onderhoud en lost gevaarlijke situaties voor gebruikers snel op. De gemeente zorgt voor voldoende personeel om meldingen van problemen in de openbare ruimte snel op te kunnen lossen.
- ▶ Wijkmanagers zijn de verbinding tussen de straat en het stadskantoor en vormen een cruciale schakel in wijk, bijv. bij het ontwikkelen van de wijkvisies volgens de omgevingswet. Wij gaan investeren in het aanstellen en opleiden van nieuwe wijkmanagers, zodat zij meer tijd kunnen doorbrengen in de wijken en dorpen.
- ▶ Dorps-, wijk-, bestuursraden en bewonersverenigingen hebben een belangrijke signaalfunctie en zijn een belangrijke gesprekspartner voor de gemeente en de politiek. De gemeente ondersteunt hen. Direct contact tussen groepen inwoners en de gemeente blijft daarnaast gewoon mogelijk.
- ▶ Prioriteit binnen de wijkaanpak is voor de Bossche VVD het voorkomen dat buurten afzakken en nieuwe aandachtswijken worden. De aanpak in de Gestelse Buurt zetten we de komende jaren voort en breiden we bij succes uit naar andere wijken.

Naast de stad bestaat de gemeente ook de dorpen Rosmalen, Empel, Engelen, Nuland en Vinkel en kleine kernen als Bokhoven, Kruisstraat en Gewande. Samen wonen er meer dan vijftigduizend

inwoners in deze dorpen en kernen, bijna een derde van de gehele gemeente. Deze dorpen hebben ieder een eigen historie en daarbij behorende cultuur. De Bossche VVD vindt het van groot belang dat de dorpen de aandacht en ontwikkeling krijgen die zij verdienen.

- ▶ Het is van groot belang dat de basisvoorzieningen, zoals winkels, een huisarts, horeca en een basisschool in de dorpen behouden blijven. Zo blijft het eigen gezicht behouden. De kleine kernen zijn te klein voor sommige voorzieningen, daarom zorgen we voor een goede bereikbaarheid van die voorzieningen in de omgeving.
- ▶ Een goede aansluiting met het openbaar vervoer richting 's-Hertogenbosch is cruciaal. Dit is vaak nog onder de maat, zeker 's avonds en in het weekend, of als men vanuit de dorpen een andere bestemming dan het centraal station heeft. Samen met de provincie werkt de Bossche VVD aan goede bereikbaarheid.
- ▶ Uit de wijkmonitor komt stevast het beeld naar voren dat de dorpen gemiddeld beter scoren dan de rest van de gemeente. De gemeente 's-Hertogenbosch kan als geheel veel leren door te kijken wat werkt in de dorpen en dat dan te gebruiken in de stad.
- ▶ Bewonersraden worden geholpen om samen met bewoners invulling te geven aan de wijkvisies die in de Omgevingswet voorgeschreven worden.

3. Een bloeiende lokale economie

2.6 Waar ondernemers de ruimte krijgen

's-Hertogenbosch is een echte MKB-gemeente. Veel middelgrote bedrijven waar ondernemers naast het zorgen voor werkgelegenheid ook bijdragen aan de samenleving. Deze ondernemers moeten we koesteren en er voor zorgen dat ondernemers zich hier willen vestigen, hier willen blijven en door kunnen groeien. We staan voor een economie die innovatief en duurzaam is, die aansprekend en verrassend is en waar we ruimte geven voor experimenten en voor maatschappelijk betrokken ondernemers.

- ▶ We willen uitbouw van de JADS, de data-universiteit, door de binding met zowel de stad, de regio als het regionale bedrijfsleven te versterken. Ons MKB kan veel profijt hebben van de slimme data-oplossingen die bij JADS ontwikkeld worden.
 - ▶ De gemeente zorgt voor bedrijfsverzamelgebouwen en 'hubs' voor startende, innovatieve bedrijven. Zoals voor ICT en Big Data in het Grasso-Complex.
 - ▶ De gemeente zorgt tevens voor genoeg ruimte voor snelgroeiende, unieke start ups, de zogenaamde scale ups op het gebied van data en agrifood. Zodat we ons oprecht de Big Data hoofdstad én AgriFood Capital van Nederland kunnen blijven noemen!
-
- ▶ We nemen bedrijventerrein Heesch-West snel in gebruik zodat we ruimte hebben om nieuwe bedrijven te huisvesten. Hierbij hebben we oog voor het beperken van de overlast voor omwonenden en zorgen we voor een goede ontsluiting voor het verkeer, zodat Nuland en Vinkel worden ontlast.
 - ▶ We geven (creatieve) ondernemers de ruimte, zo stimuleert de gemeente ondernemers het beste. Daarom willen wij minder regels en ondersteunen we onze ondernemers door gemeentelijke kennis en het netwerk ter beschikking te stellen
 - ▶ Jaarlijks komen velen duizenden bezoekers naar onze historische binnenstad en ons buitengebied. We investeren in een verrassend aanbod met hoge kwaliteit en werken daarin actief samen met onze partners in de recreatieve en toeristische sector. We willen meer inzetten op arrangementen voor meerdaags bezoek, het aanbod in activiteiten en mogelijkheden om te overnachten moeten we daar op inrichten.
 - ▶ We willen dat bezoekers vaker terugkomen, door ze te verrassen met steeds iets nieuws. Daarom maken we concepten als de Bossche Zomer en Bossche Winter mogelijk en ontwikkelen dat door. De manier waarop met de Bossche Zomer en Winter snel besluiten genomen werden en er veel meer mogelijk bleek dan eerder gedacht voeren we breder in.
 - ▶ Om een florerende agrarische sector te behouden, is het belangrijk dat boeren niet onnodig gehinderd worden. Daarom geven wij hen de ruimte hun grond voor meerdere doeleinden te gebruiken, zoals voor toerisme, agrarisch natuurbeheer, recreatie of andere bedrijvigheid.
 - ▶ Agrarische ondernemers krijgen de ruimte om seizoenarbeiders te huisvesten. Dat is goed voor de ondernemer en beperkt de overlast. Dit geldt ook voor andere sectoren, zoals seizoen toerisme en de maakindustrie. Wel is het zaak om hier strikt toezicht op te organiseren om uitbuiting te voorkomen.

2.7 Waar culturele en cultuurhistorische voorzieningen zijn voor alle leeftijden

Cultuur doet er toe, het zet mensen aan het denken, weet te inspireren of bezorgt mensen gewoon een leuke avond. Muziek en podiumkunsten zijn de speerpunten voor cultuur, daarin onderscheiden wij ons landelijk. Ons cultuurbeleid moet gericht zijn op ondernemerschap, maatschappelijke meerwaarde en kwaliteit. Cultuureducatie op scholen draagt bij aan culturele vorming en we willen jongeren ook enthousiast maken voor het maken van muziek, bijvoorbeeld bij fanfares of een van de carnavalsclubkes.

Cultuur en cultuurhistorie dragen daarnaast ook flink bij aan onze economie. Daarom willen we in 2029 groots uitpakken met de herdenking van het beleg van 1629. Door middel van tentoonstellingen, re-enactment (het naspelen van de slag) en andere activiteiten maken we een gemeentebreed evenement vanuit de ervaringen van het Jeroen Boschjaar.

- ▶ Voor de VVD is het belangrijk dat het ondernemerschap in de cultuursector wordt gestimuleerd en overbodige regels worden geschrapt. Culturele organisaties maken bij een subsidieaanvraag inzichtelijk hoe ze eigen inkomsten binnenhalen.
- ▶ Er komt bij de gemeente één loket waar je als culturele ondernemer alles in één keer kunt regelen.
- ▶ We willen onze belangrijke culturele parels (Oeteldonk, IVC, Theaterfestival Boulevard, Jazz in Duketown) behouden, maar ook nadrukkelijk ruimte maken om het bestaande aanbod te verrijken en de toegankelijkheid te waarborgen. Belangrijk daarvoor is dat we de subsidies niet allemaal in het begin van het jaar verdelen, ook als er in de loop van het jaar een goed idee komt moet die op steun kunnen rekenen. Wij willen een evenwichtig subsidiebeleid met aandacht en ondersteuning voor zowel grote als kleine evenementen.
- ▶ We vinden het belangrijk om niet-gesubsidieerde cultuur op dezelfde manier te promoten als gesubsidieerde cultuur.
- ▶ We zetten in op een nieuwe werkwijze in de cultuursector, waarin maatschappelijke meerwaarde centraal staat. We kijken niet alleen naar de voorstelling zelf, maar ook naar hoe dit bij draagt aan mensen met elkaar verbinden, jongeren betrekken bij cultuur en andere vormen van maatschappelijke ontwikkeling.
- ▶ Wij omarmen de LHBTI+ gemeenschap in de gemeente en ondersteunen initiatieven waar zij elkaar kunnen ontmoeten.
- ▶ We stimuleren samenwerking tussen culturele initiatieven en organisaties, waarbij stadsbreed programmeren het uitgangspunt is. Daarin is niet de locatie, maar het programma leidend. In tijden van corona en met de sluiting van het theater hebben we gezien dat dit mogelijk is en tot verrassende resultaten kan leiden.

- ▶ We willen het imago van 's-Hertogenbosch als muziekstad en stad van de podiumkunsten versterken door onder andere harmonieën en fanfares goed te huisvesten en ruimte te geven aan theatergezelschappen.
- ▶ We koesteren cultureel erfgoed, zoals de vestingwerken, het historische stadscentrum en de cultuurhistorie in het buitengebied met de Linie 1629.
- ▶ De Bossche VVD heeft aandacht voor de gebouwde kwaliteiten die aanwezig zijn in de gemeente en die nog onvoldoende wordt beschermd tegen mogelijke afbreuk. De Bossche VVD zou graag zien dat we een uitgebreide inventarisatie doen van mogelijk nieuwe gemeentelijke monumenten.

2.8 Waar zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan

Werk is de beste sociale voorziening. Het zorgt voor inkomen, geeft mensen een doel en maakt ze onderdeel van de samenleving. In het onderwijs, de zorg en horeca is er een groot tekort aan personeel. Vakspecialisten als loodgieters, de elektrotechniek, maar ook hoveniers zijn ook moeilijk te vinden. Tegelijkertijd staan er nog teveel mensen met een uitkering langs de kant die kunnen en vaak ook willen werken. Die mensen willen we steviger begeleiden naar werk.

- ▶ We willen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan. Bij om- en bijscholing richten we ons daarom op iemands talenten en mogelijkheden, en hoe dit aansluit op de arbeidsmarkt. Wanneer de stap naar regulier werk nog te groot is, begeleiden we onze inwoners naar beschut werk en leerwerkplekken, bijvoorbeeld naar Weener XL.
- ▶ Onderwijs en bedrijfsleven werken nauw samen om te zorgen dat er voldoende passende banen zijn voor wie klaar is met zijn opleiding. Daarnaast stimuleren we het leven lang leren, zodat mensen door kunnen groeien. Maar ook voor mensen in banen die binnen een aantal jaar vanwege automatisering en andere ontwikkelingen dreigen te verdwijnen.
- ▶ Wie naar vermogen bijdraagt kan op onze ondersteuning rekenen. Het verliezen van een baan is al ingrijpend genoeg. Als iemand enige tijd in de uitkering zit verwachten we vanuit de gedachte van wederkerigheid een tegenprestatie voor de uitkering. Dat kan een relevante opleiding zijn, maar ook vrijwilligerswerk of andere werkzaamheden die zorgen dat iemand blijft meedoen aan de samenleving.
- ▶ Wanneer je van een uitkering naar een betaalde baan gaat, willen we dat je er in inkomen op vooruit gaat. Mocht dat niet het geval zijn, dan bekijken we hoe we dat gat via sociale regelingen of voorzieningen kunnen dichten.
- ▶ Wie minder bijdraagt kan ook minder een beroep doen op de samenleving. Als je bijstand ontvangt maar de sollicitatieplicht niet naleeft of geen tegenprestatie verricht, verlies je je uitkering. Uitkeringsgerechtigden die onvoldoende ingeburgerd zijn, kunnen als tegenprestatie verplicht worden op onderdelen te werken aan inburgering en integratie.
- ▶ De afgelopen jaren zijn te veel inwoners onterecht tot fraudeur bestempeld. Fraude is en blijft diefstal, maar het maken van een foutje maakt je nog niet direct fraudeur. Dit willen we in de toekomst voorkomen. Het oordeel over fraude moet uiteindelijk tot stand komen door mensenwerk, en niet geautomatiseerd worden via een computer.
- ▶ Schulden hinderen mensen in het deelnemen aan de samenleving. Bij problematische schulden zorgen we voor ademruimte, zodat de problemen met een schuldhulpverlener op een rij gezet kunnen worden. Zo voorkomen we verdere escalatie. Bij schuldhulpverlening hebben we specifiek aandacht voor de mentale gezondheid van onze inwoners. Wanneer er signalen zijn dat schulden ontstaan, bieden we zo vroeg mogelijk hulp aan.

2.9 Waar iedereen mee doet en integreert

We willen dat iedereen in onze samenleving meedoet. Dat wil zeggen dat je actief bent in de maatschappij, dat je onze taal spreekt, werkt en leeft volgens de normen en waarden die wij als samenleving met elkaar bepaald hebben. Wie niet meedoet, wordt daar op aangesproken.

- ▶ We sluiten niemand uit. Er zijn in Nederland heel veel nieuwkomers die hun eigen weg hebben gevonden en geïntegreerd zijn in onze samenleving. Zij hebben de kansen gegrepen die ons land biedt. We zijn daar trots op en verwachten dat ook van anderen. De Bossche VVD ondersteunt organisaties die zich inzetten voor integratie.
- ▶ De Nederlandse taal spreken is cruciaal voor het vinden van een baan. We zorgen voor betaalbare cursussen om als nieuwkomer de taal te leren en gaan laaggeletterdheid tegen. Daarbij verwachten we van iedereen maximale inspanning om het Nederlands te leren. We stimuleren in dat kader het doen van vrijwilligerswerk. Wanneer iemand niet voldoende Nederland spreekt en bewust niet meewerkt, kunnen boetes volgen of korten we de uitkering.
- ▶ Jonge kinderen van ouders die inburgeren stimuleren we om naar een peuterspeelzaal gaan om achterstanden vroeg aan te pakken. We betrekken ouders bij taalonderwijs voor jonge kinderen.
- ▶ Bij de inburgering besteden we meer aandacht aan onderwerpen als zelfbeschikking, de gelijkwaardigheid van man en vrouw, LHBTI-rechten, antisemitisme en de vrijheid van godsdienst.
- ▶ Voor haatpredikers is er in 's-Hertogenbosch geen plaats. De gemeente neemt een proactieve rol in het voorkomen dat imams kunnen haatzaaien en oproepen om onze waarden en vrijheden te negeren.
- ▶ Voor afgewezen asielzoekers of illegale migranten is in Nederland geen plaats. De gemeente ondersteunt hen niet met hulp en verleent geen opvang.

3. Een veilige stad

3.1 Waar we veilig zijn en ons veilig voelen

In 's-Hertogenbosch is het belangrijk dat we ons veilig voelen in onze eigen buurt en huis. Zonder veiligheid geen vrijheid. Wij willen dat iedereen in 's-Hertogenbosch veilig kan wonen, verblijven, werken en ondernemen. Dat de stad niet alleen veilig is, maar eenieder zich ook veilig voelt. Maar veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Samen met inwoners en ondernemers zorgt de gemeente daarom voor een veilige leefomgeving. Door met elkaar op te trekken gaan we overlast tegen. We pakken criminaliteit keihard aan en zetten alles op alles om herhaling te voorkomen.

- ▶ Het is belangrijk dat politie, brandweer en ambulances 24 uur per dag beschikbaar zijn. De hulpdiensten zijn op tijd als je ze nodig hebt, ook als je in dorpen als Vinkel of Nuland woont. Daarbij maakt het niet uit vanuit welke gemeente de diensten komen.
- ▶ In onze stad moet iedereen zichzelf kunnen zijn. Daarom pakken we discriminatie en geweld tegen onder meer LHBTI's keihard aan en zorgen we ervoor dat het doen van aangifte zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt. De Bossche VVD zet zich in om ook de dialoog hierover aan te gaan. Door meer tijd en aandacht te besteden aan dit onderwerp op middelbare scholen; dit kan middels Coming Out Day en Paarse Vrijdag bijvoorbeeld.
- ▶ Een app is soms handig, maar nooit de enige mogelijkheid om een melding te maken of aangifte te doen. Aangifte doen kan op het bureau, via internet of telefoon en via de eigen wijkagent die in dat geval op afspraak langs komt.
- ▶ De politie en buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zijn zichtbaar op straat en in wijken. Extra boa's vergroten de zichtbaarheid van handhaving en bestrijden kleine criminaliteit. De kosten van handhaving worden zoveel mogelijk verhaald op diegenen die het veroorzaken.
- ▶ Iedereen kan bijdragen aan de veiligheid in de buurt. Wijkagenten die de buurt goed kennen voegen daar iets extra's aan toe. De gemeente stimuleert de oprichting van buurtpreventieverenigingen en WhatsApp-groepen. Inwoners en wijkagenten werken daarbij samen. Dit moet leiden tot meer preventie van misdaden.
- ▶ We vinden het normaal dat je met je handen van andermans spullen afblijft. Geweld is helemaal uit den boze. Zeker tegen onze hulpverleners en anderen die zich voor de publieke zaak inzetten. Deze horen ongestoord hun werk te kunnen doen. Hufters die dit wel doen pakken we hard aan.
- ▶ Goede beveiliging is de beste bescherming. Keurmerken zoals Keurmerk Veilig Wonen en Keurmerk Veilig Ondernemen helpen inwoners en ondernemers bij hoe ze hun huis of bedrijf goed kunnen beveiligen tegen inbraak. De gemeente en politie promoten deze keurmerken.
- ▶ Overlast is een grote ergernis. De politie grijpt altijd in als mensen de regels overtreden of overlast veroorzaken. Raddraaiers en hangjongeren worden opgespoord en aangepakt en overlastgevers zetten we sneller uit huis. Wanneer de politie ingrijpt, kan zij rekenen op onze steun en die van het lokaal gezag.

3.2 Waar criminaliteit wordt aangepakt

Mensen worden niet geboren als crimineel. Een slechte omgeving of opvoeding dragen hier aan bij. Het is daarom belangrijk dat de gemeente bij de aanpak van criminaliteit kiest voor de juiste balans tussen repressie en preventie. De kracht van onszelf, ondersteund door een gemeente die zorg draagt voor veiligheid, vormt het fundament van onze samenleving. Steeds vaker zijn onze inwoners slachtoffer van digitale criminaliteit, zoals WhatsApp fraude of phishing. Daarom investeren we in goede voorlichting voor inwoners, jong en oud, zodat inwoners weten waar ze aangifte kunnen doen van cybercrime.

- ▶ Om te voorkomen dat er herhaling van crimineel gedrag plaatsvindt, werken we samen met scholen om jongeren met een criminele achtergrond perspectief te bieden. Leren meedoen in de samenleving voorkomt dat ze afglijden naar georganiseerde criminaliteit. Dit betekent ook dat scholen daarom een veilige plaats dient te zijn. Zaken als drugs, loverboys en wapens horen daar niet thuis. Dergelijke overtredingen dienen hard aangepakt te worden. Nauwe contacten tussen scholen, jeugdwerk, de gemeente en de politie moeten worden gestimuleerd.
- ▶ Crimineel geld mag de bovenwereld niet bereiken. De gemeente is scherp op ondermijning en witwaspraktijken. We weigeren een vergunning of trekken deze in als deze misbruikt worden voor het faciliteren van criminele activiteiten.
- ▶ Door zichtbare wijkagenten die surveilleren gaan we verloedering en overlast op straat en in wijken tegen. Overlastgevers worden permanent op de huid gezeten en gecontroleerd met een 'very irritating police' aanpak. Daarbij zetten we in op de patseraanpak, waarbij jonge criminelen worden gedwongen hun dure kleding, horloges en brommers in te leveren.
- ▶ Onze boa's verdienen de juiste middelen om voor onze veiligheid te zorgen. Indien nodig gebruiken zij stroomstootwapens, wapenstok en/of pepperspray. Ook willen we dat ze gebruik kunnen maken van technologie zoals cameratoezicht en bodycams om hun veiligheid en die van onze inwoners en hulpdiensten in de stad te vergroten. Bij geweld tegen hulpverleners treden we hard op.
- ▶ De burgemeester heeft veel bevoegdheden die hij kan gebruiken om 's-Hertogenbosch veiliger te maken. Wij willen dat hij deze ook daadwerkelijk gebruikt. Te denken valt aan het toepassen van preventief fouilleren, cameratoezicht en het sluiten van overlast gevende panden in woonwijken.

4. Waardevol samenleven

4.1 Waardig oud worden met zorg en voorzieningen dicht bij huis

Vroeg of laat krijgen we allemaal met zorg voor onze naasten of onszelf te maken. Daarom moet de zorg voor alle Bosschenaren vindbaar, toegankelijk en betaalbaar zijn. Door hulp en ondersteuning slim en dicht bij huis te organiseren zorgen we ervoor dat iedereen in de eigen buurt of dorp oud kan worden. Ouder worden staat niet gelijk aan een zorgvraag, maar vaak om aandacht voor de wensen van senioren bij bewegen, recreatie, ontmoeting en ondersteuning.

- ▶ Inwoners blijven het liefst zo lang mogelijk thuis in de eigen wijk of dorp wonen. Initiatieven in de wijk, zoals buurtcorporaties en zorggemeenschappen verdienen daarom onze steun. Verder zet de Bossche VVD in op levensloopbestendige woningen en projecten in vergrijzende wijken om bewoners en zorg te verbinden.
- ▶ Professionele zorg in de wijk is belangrijk, zeker in de wijken met grote gezondheidsverschillen. Daarom geven wij ruim baan aan projecten als 'Fijn leven in Bossche regio' en de benadering van dementie. We stimuleren we meer praktijkondersteuners bij huisartsen, bij de GGZ en in het Jeroen Bosch Ziekenhuis. Zij vangen de instroom naar zwaardere zorg af als er andere mogelijkheden zijn.
- ▶ Zorg en hulp moet toegankelijk en zelf te regelen zijn. Makkelijk digitaal een aanvraag doen is belangrijk, maar een fysiek gesprek op de wijkpleinen, bij een ouderenadviseur of met de onafhankelijke cliëntondersteuning moet altijd mogelijk blijven.
- ▶ De Bossche zorg moet betaalbaar blijven. We kijken kritisch of de gevraagde hulp passend is en vragen wij waar mogelijk een eigen bijdrage.
- ▶ Fraude in de zorg pakken we stevig aan door goed toezicht, het weren van malafide aanbieders en samenwerking met andere gemeenten en zorgverzekeraars. Bij ontdekte fraude moet de gemeente altijd aangifte doen om fraudeurs te doen vervolgen.
- ▶ We schrappen overbodige regels die voor stroperigheid zorgen en we stellen de problematiek van de persoon centraal, in plaats van de beschrijving van de post waar het budget vandaan komt.
- ▶ We stimuleren innovaties in de zorg, ook via E-health en andere moderne technieken.
- ▶ Wij zetten de komende jaren in op kleinschalige opvang in wijken verspreid over de gemeente voor Bosschenaren die even een beschermende omgeving nodig hebben.

4.2 Oog voor elkaar en midden in de samenleving staan

Om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen is de inzet van de gemeente op preventie van zorg door bewegen, ontmoeting en voeding. Een gezonde levensstijl is daarbij van groot belang. We moeten alleen niet vergeten dat het grootste deel van zorg verleent wordt door mantelzorgers en vrijwilligers die met liefde zorgen voor hun naasten. Hen ondersteunen, waarderen en ontzorgen heeft onze hoogste prioriteit binnen de zorg.

- ▶ Mantelzorgers zijn van onschatbare waarde voor 's-Hertogenbosch en een onmisbare pijler in de zorg. Met goede informatievoorziening en beschikbare ondersteuning zoals vervanging bij afwezigheid van vrijwilligers en wijkverpleging (respijtzorg in de wijk) ondersteunen we hen. Daarbij waarderen we mantelzorgers met persoonlijke en passende aandacht voor het werk dat zij verrichten. Ook moet de gemeente aandacht hebben bijzondere groepen als jongeren en werkende mantelzorgers.
- ▶ In het welzijnswerk moet de focus op individuele ondersteuning in de buurt en in de rol als expertisecentrum rondom mantelzorgers, dementie, ouderen en vrijwilligers komen te liggen. Initiatieven uit de eigen buurt zijn beter in staat hun omgeving leefbaar te houden. Dat vraagt wel om gelijkwaardige samenwerking tussen professionele organisaties en kleine wijkinitiatieven.
- ▶ Eenzaamheid raakt jong en oud. Met zorgverleners, het onderwijs en verenigingen signaleren wij eenzaamheid en verzachten we de omstandigheden met een passend aanbod. Dit is een speerpunt voor gebruik van buurtaccommodaties.
- ▶ Vrijwilligers vormen de ruggengraat van onze samenleving, maar het bestand vergrijst langzaam. Bosschenaren die zich maatschappelijk willen inzetten moeten terechtkomen op een plek die bij ze past. Om een grotere aanwas van jonge vrijwilligers te krijgen investeren wij in een moderne vrijwilligerscentrale met persoonlijke aandacht en passende waardering.
- ▶ Voor Bosschenaren met een handicap of beperking maken we ruimte in onze stad. Alle publieke gebouwen moeten roltoegankelijk zijn en we werken samen met ondernemers en instellingen om de toegankelijkheid in heel 's-Hertogenbosch te verbeteren. De binnenstad, parken en andere gebieden maken we toegankelijk met voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen en openbare toiletten.
- ▶ Als iemand een hartstilstand krijgt willen we dat er snel hulp beschikbaar is. Daarom zorgen we voor een dekkend netwerk aan AED's in de openbare ruimte en trainen we zo veel mogelijk mensen in het gebruik hiervan. Daarmee redden we levens.

4.3 Waar kinderen fijn en veilig op kunnen groeien, ook als het even tegenzit

Ouders zijn verantwoordelijk voor het gezond opgroeien van hun kinderen. De gemeente helpt hen daarmee als dat nodig is en biedt alle kinderen in 's-Hertogenbosch een prettige en veilige plek om op te groeien en samen hun talenten te ontwikkelen. Voor de Bossche VVD blijft het uitgangspunt: één gezin, één regisseur, één plan, maar niet alle problemen moeten opgelost worden met jeugdzorg. Door andere laagdrempelige oplossingen dichtbij huis zorgen wij ervoor dat alle kinderen zo normaal mogelijk kunnen opgroeien.

- ▶ Samen met zorgverleners, het onderwijs en verenigingen willen wij problemen met kinderen snel signaleren en bespreekbaar maken. Door samen met ouders vroegtijdig een plan te maken voorkomen we zwaardere zorg.
- ▶ Er komt een grotere inzet op lichte ondersteuning en opvoedvoorzieningen in de wijken en op scholen, bijvoorbeeld met praktijkondersteuners, speciale buitenschoolse opvang (BSO+) en het schoolmaatschappelijk werk.
- ▶ De Bossche VVD durft keuzes die maken over wat wel en geen jeugdzorg is. Door terughoudend te zijn met de inzet van hoogspecialistische zorg pakken we de wachtlijsten aan, helpen we kinderen eerder met lichtere oplossingen en houden we de zware zorg toegankelijk voor zij die het echt nodig hebben.
- ▶ De aanpak van kindermishandeling en huiselijke geweld is een topprioriteit. Signalen van kindermishandeling moeten door de wijkagent, zorgverleners en docenten snel herkend worden en hulp moet in deze situaties altijd direct beschikbaar zijn.
- ▶ Jeugd- en jongerenwerk is belangrijk voor preventie van jeugdzorg. Het jongerenwerk werkt vanuit de wijken en dorpen en moet voor-en-door de jongeren worden georganiseerd, zoals bij Number One in Rosmalen. Door een goede inzet en samenwerking tussen ambulante jongerenwerk, sportwijkwerkers en de jongerencentra begeleiden wij jongeren om zelfstandige inwoners te worden. Het kinderwerk stimuleren we voor kinderen met een beperkte beurs.
- ▶ Jongeren bruisen van de ideeën en energie. Wij vinden het belangrijk om hen mee laten doen en denken over 's-Hertogenbosch. Met initiatieven als Cityboost, Jongerenambassadeurs, Citytrainers en een wijk overstijgend jongerenbudget bieden wij hier de middelen voor.

4.4 Waar onderwijs een goede start biedt

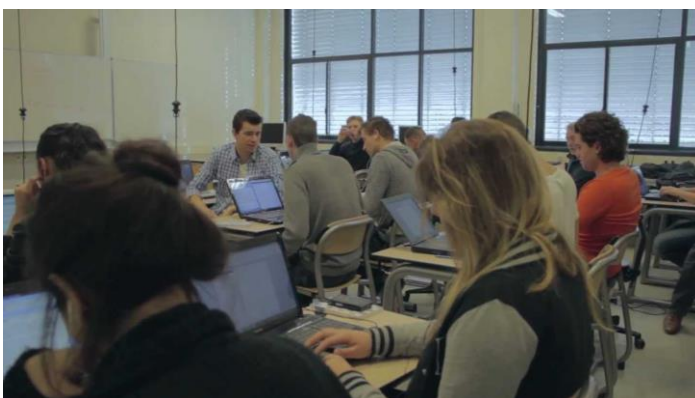
Goed onderwijs biedt kinderen en jongeren een goede start en geeft ze de kennis en vaardigheden om het meeste uit zijn/haar talenten te halen en te excelleren. Het onderwijs is meer dan alleen kennisoverdracht, maar ook een plek waar je je sociaal ontwikkelt, waar je je karakter opbouwt en waar je leert leven als verantwoordelijk burger. Daarom is goed onderwijs belangrijk voor de toekomst van 's-Hertogenbosch en willen we voorkomen dat er leerachterstanden ontstaan of mensen thuis zitten zonder onderwijs of startkwalificatie.

- ▶ De gemeente helpt het Bossche basis- en middelbaar onderwijs met goede huisvesting, waaronder goede ventilatie. We willen basisscholen en kindcentra dicht bij plekken waar veel gezinnen met jonge kinderen wonen. Middelbare scholen moeten goed verspreid zijn over de gemeente en krijgen de ruimte om te groeien en te excelleren.
- ▶ In 's-Hertogenbosch weten het bedrijfsleven en het onderwijs elkaar al goed te vinden, maar hier kan nog veel meer uitgehaald worden. Zo leren scholieren het werk van de toekomst kennen,

ontstaan passende stageplaatsen en worden studenten na hun studie geprikkeld om in 's-Hertogenbosch te blijven.

- ▶ Een school is zoveel meer dan enkel een locatie voor onderwijs. Het is ook de plaats waar kinderen zich sociaal en motorisch ontwikkelen, burgerschap bij gebracht wordt en ouders in een buurt samenkomen. De gemeente moet oog hebben voor de sociale ontmoetingsfunctie van scholen als accommodatie.
- ▶ Goed middelbaar beroepsonderwijs is cruciaal voor 's-Hertogenbosch. Het leren van een ambacht moet breed gewaardeerd worden. Het Koning Willem 1 College, Yuverta Mbo Den Bosch en bedrijfsopleidingen verdienen de volle aandacht van de gemeente met goede faciliteiten, hulp voor stageplaatsen en aansluiting bij de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. Dit geldt ook voor het VMBO, vakopleidingen en de Bossche Vakschool.
- ▶ Het hoger onderwijs, namelijk HAS Hogeschool, Avans Hogeschool & Jheronimus Academy of Data Science (JADS) - zijn belangrijke instituten voor 's-Hertogenbosch die gekoesterd moeten worden.
- ▶ Taalachterstanden en laaggeletterdheid zijn flinke beperkingen voor mensen van alle leeftijden en achtergronden. In een sterke samenleving is het belangrijk dat iedereen goed Nederlands kan lezen en schrijven. Met lesprogramma's, gerichte financiering en taalhuizen maken wij een verschil in 's-Hertogenbosch.

De Bossche VVD gelooft dat de hele stad profiteert van de aanwezigheid van jongeren en studenten. Alles staat met elkaar in verbinding. Bossche bedrijven vinden in de stad jonge talenten en ook sport/culturele verenigingen hebben de kans om te verjongen. Het behouden van de jongeren en studenten geeft de stad perspectief, houdt de economie draaiend en brengt een positieve impuls aan de stad.

- ▶ We zetten in op het behoud van studenten voor de gemeente door het creëren van sociale binding, bijvoorbeeld via een studentensociëteit.
- ▶ We zien een toename in het aantal expats in onze gemeente, de gemeente moet onderzoeken of een internationale school haalbaar is.
- ▶ We willen een dependance van de Wageningen Universiteit in onze gemeente openen om zowel de samenwerking met de HAS en het JADS te stimuleren.
- ▶ In samenwerking met de onderwijsinstellingen en studenten-, sport- en cultuurverenigingen werken we aan het realiseren van een jaarlijkse stadsintroductie voor (nieuwe) studenten.

4.5 Waar we gezond zijn, sporten en bewegen

Sporten en bewegen zijn fysiek en sociaal gezond voor iedereen. Bewegen in de openbare ruimte, op scholen of bij een sportvereniging moet daarom voor iedereen toegankelijk zijn. Een gezonder en sociaal sterker 's-Hertogenbosch begint met voldoende beweging. We willen een grotere groep jongeren laten sporten, ook in de leeftijdscategorie waar jongeren nu vanwege studie of werk stoppen met sporten.

- ▶ Wij stimuleren bewegen in de openbare ruimte voor jong en oud door meer plekken in te richten komen om dat te doen, zoals bij nieuwbouw als in bestaande dorpen en wijken. Voorbeelden zijn speelplaatsen, beweegtuinten, trapveldjes, wandelommetjes in de buurt, calisthenicsparken (fitness in de openbare ruimte), skatebanen en jeu-de-boules banen.
- ▶ Vitale sportverenigingen dragen bij aan sport en beweging, maar hebben daarnaast een enorme maatschappelijke en sociale functie voor hun leden en omwonenden. Dat moet erkend en gewaardeerd worden door de gemeente door ontschotting van sport en sociale budgetten. Zo laten we verenigingen een grotere maatschappelijke rol rondom signalering jeugdproblemen, preventie van zorg (bijvoorbeeld de rookvrije samenleving), veiligheid en ontmoeting pakken.
- ▶ In het onderwijs stimuleren wij sport door financiering voor vakleerkrachten LO/Gym beschikbaar te stellen. Ook organiseren wij samen met sportverenigingen en sportbuurtwerkers naschoolse beweegactiviteiten.
- ▶ Onze buitensportverenigingen trekken veel (jeugd)leden en zijn goed verspreid over de wijken en dorpen. De Bossche VVD blijft hierin investeren met goed onderhouden velden en kleedkamers. Voor groeiende sporten zoals padel realiseren we nieuwe accommodaties.
- ▶ Met het Sportiom, Kwekelstijn, Maaspoort Sport & Events en de gemeentelijke sporthallen en sportzalen kent de gemeente een mooi binnensportaanbod voor verenigingen en scholen. Dit moeten we in stand houden.
- ▶ Sport en bewegen moet voor iedereen toegankelijk zijn. Om de toegankelijkheid en inclusiviteit te borgen investeert de Bossche VVD in faciliteiten voor mensen met een beperking en een evenwichtige verdeling van de sporten over de wijken en dorpen.
- ▶ Financiën mogen geen belemmering voor sport zijn. Daarom investeren wij in het Jeugdsportfonds en richten we een ondersteuningsfonds op om ook volwassenen en senioren financieel te ondersteunen met sporten in clubverband.
- ▶ 's-Hertogenbosch is een topsportstad dankzij het FlikFlak, HC 's-Hertogenbosch, FC Den Bosch, Basketball club Heroes Den Bosch en the Dukes rugby. Topsport is een inspiratie voor onze inwoners, wij ondersteunen dat via een talentschool voor nieuw sporttalent en dankzij samenwerking met amateurverenigingen en het onderwijs.
- ▶ Sportevenementen zetten 's-Hertogenbosch op de kaart en helpen mensen om in beweging te komen. Daarom blijven wij aansprekende (internationale) sportevenementen aantrekken en geven die ruimte in onze stad, zoals we dat bij het handboogschieten gedaan hebben.

5. Een energieke gemeente die klaarstaat voor de Bosschenaren

5.1 Waar het belang van de Bosschenaren voorop staat

De gemeente 's-Hertogenbosch moet een moderne en dienstbare organisatie zijn die tussen haar bewoners en bedrijven staat. Dat vereist een gemeente die luistert en zich aanpast naar de behoeftes in de stad. Bosschenaren hoeven de wegen in de ambtelijke organisatie niet te snappen om gehoord te worden of een aanvraag te doen. Om het belang van de Bosschenaar voorop te stellen, moet de gemeente de inwoner goed begrijpen en handelen naar inspirerende, zorgelijke en/of initiërende geluiden van inwoners en ondernemers. Normaal menselijk contact en wederzijds vertrouwen tussen inwoner en gemeente is de sleutel tot een moderne overheid.

- ▶ De gemeente communiceert altijd duidelijk en in begrijpelijk Nederlands. Informatie en besluiten van de gemeente moeten makkelijk te vinden zijn.
 - ▶ Goede dienstverlening aan inwoners vraagt om ruime openingstijden van het stadskantoor en Perron 3 in Rosmalen, zodat werkende mensen een vergunning kunnen aanvragen buiten kantoortijden. Thuisbezorging van paspoorten en afspraken op locatie zien we als normale dienstverlening.
-
- ▶ Alle Bosschenaren moeten in aanmerking komen voor gemeentelijke regelingen en subsidies. De Bossche VVD werkt niet mee aan leeftijdsdiscriminatie in beleid.
 - ▶ De ambtelijke organisatie moet meer buiten het stadskantoor in de wijken en dorpen gaan werken en actief het gesprek met buurtbewoners, ondernemers en belanghebbende opzoeken.
 - ▶ De Bosschenaar is geen proefkonijn. Experimenten waarbij bewust een onwenselijke situatie wordt gecreëerd, zoals tijdens de verkeersproef Onderwijsboulevard, zorgen voor frustratie en werken we niet aan mee.
 - ▶ Inwoners moeten leesbare begrotingen, jaarverslagen, ruimtelijke plannen en andere besluiten van de gemeente makkelijk kunnen vinden. Wij willen dat er standaard publieksversies van deze documenten gepubliceerd worden.
 - ▶ De Bossche VVD wil dat de gemeente adequaat, inhoudelijk en tijdig reageert op bezwaarschriften, zienswijzen op plannen en WOB-verzoeken. Informatie over bouwprojecten in de buurt moeten altijd proactief aan buurtbewoners beschikbaar worden gesteld.
 - ▶ Een stevige lokale ombudsfunctie is belangrijk om inwoners die dreigen tussen wal en schip te raken een stem te geven. De ombudscommissie moet daarom toegankelijk zijn en jaarlijks wordt er verslag uitgebracht hoe bestuur en organisatie hebben geleerd van de meldingen bij de ombudscommissie en andere klachtenregelingen.

5.2 Waar we onze krachten bundelen voor slimme oplossingen

's-Hertogenbosch maken we samen. In onze gemeente dragen veel buurtbewoners hun steentje bij aan hun eigen wijk of dorp of werken in mooie initiatieven aan een krachtige en innovatieve stad. Het enthousiasme in de samenleving moet de ruimte krijgen. Dit vraagt om een behulpzame en meedenkende gemeente die zo min mogelijk in de weg zit met procedures en Bosschenaren in staat stelt om eigen initiatief te nemen. De Bossche VVD gelooft in lokale democratie. Door het gesprek in de stad aan te gaan, te luisteren en te discussiëren neemt de politiek gefundeerde besluiten. Dit proces vraagt wel om goede burgerparticipatie en waardevolle inspraak.

- ▶ We willen een moderne overheid die open staat voor nieuwe ontwikkelingen en 's-Hertogenbosch helpt innoveren, bijvoorbeeld door datagedreven beleid te gaan voeren. De gemeente laat zich daarbij ondersteunen door een groep externe deskundigen. Dit noemen we de innovatieraad, bestaande uit ondernemers, inwoners, deskundigen uit het onderwijs en andere instellingen. Op deze manier stimuleren we de innovatieve gemeente en organiseren we een externe toets op ethische vraagstukken.
- ▶ De gemeente helpt nieuwe verenigingen, organisaties en andere initiatieven in 's-Hertogenbosch met persoonlijke aandacht, expertise en (start-)financiering en geeft ze daarna de ruimte om zich te bewijzen.
- ▶ Als inwoner of ondernemers denken dat een publieke functie van de gemeente beter en/of anders georganiseerd kan worden, dan verdient dat altijd een kans. De Right to Challenge regeling breiden wij uit naar grote delen van het gemeentelijke beleid. Zo werkt de Bossche VVD aan een effectieve en slagvaardige gemeente.
- ▶ Omwonenden moeten bij de ontwikkeling van bouwplannen op een goede manier betrokken worden. Bij zulke burgerparticipatie is het cruciaal dat vooraf het doel helder is en het duidelijk is welke kaders al vastliggen.
- ▶ Voor het maken van beleid moeten belanghebbenden vroeg stadium betrokken worden, zodat iedereen de kans heeft om gehoord te worden én waarbij zij geholpen worden met de juiste formulering van hun feedback. Deze input dient ook expliciet als advies worden meegeleverd.
- ▶ De Bossche VVD heeft bij burgerparticipatie nadrukkelijk oog voor 'de stille meerderheid', we luisteren niet alleen naar de mensen die het hardst roepen, maar zetten ons ook in voor de drukbezette Bosschenaar die bij de verkiezingen gekozen heeft voor een bestuur dat keuzes maakt.
- ▶ Inspraak- en gespreksmogelijkheden voor inwoners bij raad en college zijn belangrijk. Bijeenkomsten als Informeren & Ontmoeten en Hearings per onderwerpen verdienen meer bekendheid.

- ▶ Met een burgerinitiatief zetten buurtbewoners een onderwerp dat echt leeft op de agenda van de politiek. De regels en procedures hiervoor moeten versimpeld worden, zodat dit voor meer mensen mogelijk wordt.
- ▶ Lokale referenda dragen niet bij een gefundeerd besluit voor 's-Hertogenbosch. De Bossche VVD is hier dus geen voorstander van.

5.3 Waar we verstandig met ons geld omgaan

's-Hertogenbosch is een gemeente met ambitie, waar we met zijn allen fijn willen wonen en genieten van alles wat onze Bourgondische stad te bieden heeft. De gemeente zet gemeenschapsgeld in om dit te ondersteunen en realiseren. Dat is goed, want zo houden we onze straten veilig, onze stad bereikbaar en zorgen we voor onze naasten. De Bossche VVD ziet het als haar taak om orde te houden in de gemeentelijke financiën, zodat we ook in de toekomst kunnen blijven investeren in onze stad en we ook bij tegenslag financieel gezond blijven.

De afgelopen jaren heeft de coronapandemie ons geleerd hoe waardevol goed financieel beleid is. Hierdoor kon de gemeente in moeilijke tijden bijv. belastingen voor ondernemers kwijtschelden, verenigingen overeind houden en thuisonderwijs voor kinderen met een beperkte beurs mogelijk maken. Helaas blijven de komende jaren onzeker. Door Rijksbeleid en oplopende kosten in bijvoorbeeld de zorg staan we voor grote financiële uitdagingen. De belangrijkste inzet voor de Bossche VVD is orde op zaken houden, ook als dat moeilijke keuzes vraagt. Om de financiën op orde te houden kijken we eerst naar het schrappen van beleid, stoppen met taken, efficiënter werken en het spreiden van de kosten over meerdere jaren voordat we een verhoging van de lokale belastingen in overweging nemen.

- ▶ Belastinggeld moet eerst in de samenleving verdiend worden. Dat vraagt om een economisch beleid dat werkt voor mensen en een gemeente die doelmatig investeert.
- ▶ Onverwachte tegenvallers in de gemeentelijke uitgaven moeten altijd opgelost worden door elders minder uit te geven, niet door de belastingen te verhogen. We geven nooit meer geld uit dan er binnenkomt. Structurele uitgaven moeten gedekt worden door structurele inkomsten, een incidentele meevaller kan geen basis zijn voor structurele uitgaven.
- ▶ Om nieuwe ambities of beleid te financieren moet er altijd eerst gekeken worden of verouderd/ondergebruikt beleid vervangen kan worden. Hiermee moderniseert de gemeente zichzelf. Bij de komst van elke nieuwe regel, moet een bestaande regel vervangen kunnen worden, tenzij dit fundamenteel nieuwe onderwerpen betreft.
- ▶ Als er extra geld nodig is, dan wordt er eerst naar de kostenkant gekeken binnen het eigen domein, wat kan slimmer of minder. Daarna kan er gekeken worden waar er elders geld bespaard kan worden of dat invoering verspreid kan worden ingevoerd, zodat de jaarlijkse kosten lager zijn.

- ▶ Leges, vergunningen en heffingen moeten gebaseerd zijn op kostprijs. 'De gebruiker betaalt' is het uitgangspunt. Ook vragen we een eigen bijdrage aan inwoners waar dat wettelijk mogelijk is. Hierbij wordt natuurlijk gelet op de mate waarin inwoners dit financieel kunnen dragen.
- ▶ Bij duurzaamheidsbeleid kijken wij altijd naar de netto gevolgen voor huishoudens met hun woonlasten en energierekening, de maandelijkse lasten mogen niet teveel stijgen.
- ▶ Maatschappelijke accommodaties, zoals sportclubs, buurthuizen en culturele instellingen steunen wij door het invoeren van een lager OZB-tarief.
- ▶ We zetten actief in op het binnenhalen van subsidies vanuit provincie, Rijk en de Europese Unie. Hierdoor kunnen we meer mogelijk maken met minder eigen middelen.
- ▶ Het is onredelijk dat een klein huishouden evenveel afvalstoffenheffing betaalt als een groot huishouden. Daarom passen we deze heffing aan op het aantal personen per huishouden.

5.4 Data en digitalisering

Data en digitalisering zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Een nieuwe industriële revolutie welke veel kansen, maar ook risico's met zich meebrengt. 's-Hertogenbosch heeft de ambitie uitgesproken om 'toonaangevende datastad van Nederland' te zijn. De komst van JADS is hiervan een prominent onderdeel, maar ook de ontwikkeling van het Innovatiedistrict, initiatieven zoals Data Delta en de Den Bosch Dataweek spelen hierbij een belangrijke rol. De Bossche VVD steunt deze ontwikkeling van harte. Data en digitalisering is een middel om onderwijs, bedrijven en maatschappelijke initiatieven aan elkaar te verbinden, maar vooral een middel om bij te dragen aan het geluk van inwoners en bedrijven in de stad.

We geloven dat je alleen toonaangevende datastad kunt worden, als je de daad bij het woord voegt en concrete middelen biedt om initiatieven te ondersteunen. Niet alleen met financiële middelen, maar ook door gericht expertise in te zetten om initiatieven door de moeilijke eerste fase te helpen. Daarmee krijgen bedrijven een plaats in het ecosysteem van de stad. De gemeente moet het goede voorbeeld geven om als proeftuin te experimenteren met verbeteringen. Natuurlijk geldt hierbij dat veiligheid, privacy en andere belangrijke randvoorwaarden ingevuld moeten worden. We vinden het van belang dat de voordelen en effecten van data en digitalisering van ons allemaal worden. Dat ze niet alleen voor bedrijven of studenten zijn, maar dat ze zichtbaar en tastbaar zijn voor alle inwoners van de stad.

- ▶ De Bossche VVD steunt de ambities en activiteiten om 's-Hertogenbosch blijvend op de kaart te zetten als toonaangevende datastad. Dit is een traject van de lange adem waarvoor de komende 10-20 jaar structureel middelen moeten worden begroot. Uitgaven dus waar ook iets van verwacht mag worden (zowel op korte als op langere termijn).
- ▶ Door het toenemende gebruik van data is de bouw van een data center in 's-Hertogenbosch bijna niet tegen te houden. We willen dan wel dat dit zo duurzaam mogelijk gebeurt, door bijvoorbeeld de (rest)warmte hiervan te hergebruiken voor het verwarmen van woningen.
- ▶ Belangrijk hierbij is dat voor iedereen duidelijk is welke rol data speelt in keuzes. Welke data worden gebruikt, waarom en op welke manier?
- ▶ Met data en digitalisering kunnen we de gemeente meer laten werken voor mensen:
 - ▶ ...bij toegang tot de drukke (binnen)stad, om het bezoek aan de stad te spreiden en daarmee een bezoek aan de Bossche (binnen)stad zo veilig en aangenaam mogelijk te maken;
 - ▶ ...bij binnenstedelijke waterwerken waar data bijdragen aan het houden van droge voeten. Waterwerken die tegelijkertijd zorgen voor vochtige grond voor bomen en planten;

- ... in verzorgingstehuizen, waar data helpen om inwoners een zo aangenaam mogelijke oude dag te geven;
- ...bij afvalinzameling waar data helpen afvalstromen en ophaalmomenten te optimaliseren om de jaarlijkse woonlasten laag te houden.
- ...bij het stadskantoor hoe data helpen wachtrijen te minimaliseren
- ...bij sportclubs hoe data helpen om prestaties en plezier van leden te verhogen;
- ...in het verkeer waar data helpen om (verwachte) verkeersstromen beter op elkaar aan te sluiten.
- ...voor zorgbehoevende mensen waar digitalisering de huisarts dicht bij brengt en de mogelijkheid biedt om toch vanuit huis elkaar te kunnen ontmoeten bij activiteiten.

6. Een bruisende stad die bezoekers van buiten aantrekt

Onze binnenstad staat nationaal en, sinds het Jeroen Boschjaar internationaal, goed bekend. Van de restaurants tot aan het varen op de Binnendieze. Van de Sint Jan tot de leuke winkelstraatjes met verrassende winkels, de bezoeker weet onze binnenstad goed te vinden. Om ook in de toekomst de economische motor te blijven moeten we continu investeren in de binnenstad. We willen kwaliteit blijven bieden en de bezoeker blijven verrassen. Als stip op de horizon werken we naar 2029 toe. Het jaar waarin we het beleg van 1629 herdenken. Door arrangementen, tentoonstellingen en andere activiteiten te organiseren maken we er een groot spektakel van, waardoor bezoekers massaal naar onze stad komen. De komende jaren werken we daar naar toe door de binnenstad te versterken.

- ▶ We stimuleren winkelen in onze eigen winkelgebieden, zowel fysiek als digitaal. Aantrekkelijke, veilige en bruisende gebieden zorgen voor een levendige winkelstraat vol met lokale ondernemers. De Bossche VVD pleit er daarom voor om één winkelstraat met nieuwe en unieke winkelconcepten te maken. Daar kan geen grote webshop tegenop!
- ▶ Ondernemen werkt het beste in een veilige en aantrekkelijke omgeving. Dat is fijn voor onze inwoners en trekt bezoekers aan van buitenaf. Overlastgevende coffeeshops, zoals in de Hinthamerstraat, dienen daarom uiteindelijk te worden verplaatst en (verkeers)huffers keihard te worden aangepakt.
- ▶ De Bossche VVD geeft ruimte aan bijvoorbeeld de binnenstadsmanager en de organisatie Den Bosch Partners om samen activiteiten op te zetten om onze binnenstad te laten floreren.
- ▶ De strikte scheiding tussen horeca en detailhandel is niet meer van deze tijd. Wij willen dat horecabedrijven hun producten kunnen verkopen aan hun gasten en dat ook winkeliers hun klanten als gast kunnen ontvangen. Dit dient wel op basis van gelijke monniken gelijke kappen te gebeuren.
- ▶ Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze lokale economie, daarom zet 's-Hertogenbosch in om 25% meer bezoekers in 2030. De Bossche VVD wil inzetten op duurzaam toerisme met

aandacht voor spreading hiervan over verschillende dagen en over de hele stad om ook de leefbaarheid voor bewoners te behouden.

- ▶ Recreative ondernemers mogen uitbreiden zolang zij rekening houden met de natuur, tenzij er te weinig ruimte voor vrije recreatie overblijft.
- ▶ De Bossche VVD wil uiterlijk in 2029 een nieuwe internationale architectonische trekker op de Tramkade. Een circulair en groen gebouw dat een verhaal toevoegt aan onze brede binnenstad.
- ▶ De Bossche VVD wil dat de stad goed bereikbaar blijft via de weg, het spoor én het water. Het aantal bezoekersparkeerplaatsen in de stad moet daarom minimaal op het huidige peil te blijven en we streven naar meer internationale treinen die in 's-Hertogenbosch stoppen. De Bossche VVD wil daarom dat er onderzoek komt om de route du soleil per spoor nieuw leven in te blazen ('s-Hertogenbosch – Luxemburg – Lyon – Nice – Genua).
- ▶ We willen tevens een ondergrondse fietsenstalling maken bij de Markt, zodat de fietsen van de straat verdwijnen en er meer plek ontstaat in de openbare ruimte. Fietsen door het winkelgebied tijdens winkelluren moet worden verboden, om meer ruimte te geven aan de voetganger.
- ▶ De Parade verdient naast bomen in het carré ook een sfeerverhogende flexibele inrichting die recht doet aan de identiteit van het plein.
- ▶ De Bossche VVD wil de toeristenbelasting zo laag mogelijk houden. Wel moet deze ook door (air) B&B's te worden afgedragen. Met de inkomsten verbeteren we de kwaliteit van recreatie en toerisme.
- ▶ Zolang het Airbnb platform niet meewerkt aan het innen van de toeristenbelasting worden airbnb's in de Bossche binnenstad verboden.

Colofon

Auteurs: Henk Peterse (vz), Johan van Miltenburg, Wendy de Groot, Govert Weinberg, Gil Smit, Ruben Ogink, Karin Rademaker, Joris Broekmeulen. Eddie Altenburg-Colin & Freek van Haren.

Datum vastgesteld: 23 oktober 2021

© Afbeelding pagina 13 Franc Le Blanc, afbeelding pagina 17 ANP,

Meer informatie

Mailadres info@vvdshertogenbosch.nl

Facebook [Bossche VVD](#)

Twitter [@BosscheVVD](#)